

Dochter van Groningse melkveehouder bouwt met Deense man zeugenbedrijf op

Deens sprookje dreigt verstoord te raken

Een buitenlandse stage veranderde 28 jaar geleden voorgoed het leven van Janny Koning. Ze ontmoette een jonge Deense boer en kwam in contact met varkens. Genoeg reden voor haar om Nederland voorgoed te verlaten. In het bureaucratische Denemarken probeert ze samen met haar man als varkenshouder het hoofd boven water te houden.

Haar verhaal zou niet misstaan in een roman. Als oudste dochter van een Nederlandse melkveehouder kwam ze enigszins noodgedwongen op een varkensbedrijf in Denemarken terecht. Ze ontwikkelde daar niet alleen de liefde voor varkens, maar ook viel haar oog op een jonge Deense boer. Na de stage gingen ze uit elkaar. Jaren later zochten ze elkaar weer op en was het weer liefde op het eerste gezicht. Ze trouwden, stichtten een varkensbedrijf in Denemarken en kregen drie kinderen.

Achtste generatie

Heel kort is dit het verhaal van de inmiddels 48-jarige Janny Pedersen. De van oorsprong Nederlandse heeft samen met haar Deense man Claus (53) een varkensbedrijf in Sønderborg. Op twee locaties hebben ze in totaal 500 zeugen en 800 vleesvarkens. Naast de varkens hebben ze een akkerbouwtak met 183 hectare. Janny is verantwoordelijk voor de thuislocatie met zeugen. Samen met hun bedrijfsleider en stagiaire zetten ze het werk rond op de zeugenlocatie waar ook nog 500 gespeende biggen verblijven. Claus houdt zich bezig met de tweede locatie en de akkerbouwtak. Naast de 800 vleesvarkens telt deze locatie nog 2.500 gespeende biggen.

Het merendeel van de biggen voeren ze af op 35 kilo naar een vaste vleesvarkenshouder in Denemarken. Met de 183 hectare grond zijn ze voor driekwart zelfvoorzienend in hun voerproductie. Ze telen voor het grootste gedeelte tarwe en in mindere mate gerst. Janny en Claus zijn de achtste generatie in de familie Pedersen die het bedrijf voortzet. Ze hebben zich vlak na overname gespecialiseerd in zeugen. Het voormalige subfokbedrijf ligt in het zuidwesten van Denemarken.

Jeg elsker dig

Dat ze dagelijks tussen de varkens werkt, had ze bijna 30 jaar geleden niet voor mogelijk gehouden. Op een melkveebedrijf groeide Janny Koning als oudste in een gezin met drie dochters op in het Groningse Niekerk. Ze studeerde aan de Hogere Landbouwschool in Groningen en het tweede studiejaar stond voor haar in het teken van de buitenlandse stage. Ze wilde bij een melkveebedrijf in Denemarken stage lopen. Ze benaderde een Deens melkveebedrijf dat ze kreeg aangereikt door bekende. Weken gingen voorbij zonder dat ze een reactie kreeg. Vlak voordat de stage inging, kreeg ze een antwoord van de familie. „Ze waren op vakantie geweest en daardoor konden

ze niet eerder reageren. Ook meldde de familie dat ze inmiddels de koeien hadden weggedaan en zich hadden gespecialiseerd in varkens”, haalt Janny herinneringen op. Ze was van harte welkom. Omdat de tijd te kort was om iets anders te gaan regelen, besloot ze met frisse tegenzin om op dit aanbod in te gaan. De bedoeling was dat ze zes weken ging, maar uiteindelijk bleef ze drie maanden in Denemarken.

Dit lag niet alleen aan Claus, die als toenmalige bedrijfsleider op het stageadres van Janny werkzaam was, zegt ze. „Ik kon geweldig goed met de familie overweg en ik vond het ook verrassend leuk om met varkens te werken.” Na haar stage ging ze terug naar Nederland om haar studie af te maken. Ze bleef in contact met Claus die inmiddels bezig was met een rondreis over de wereld. Aangestoken door de verhalen van Claus, ging Janny na het behalen van haar diploma voor acht maanden alleen naar Nieuw-Zeeland. Ze werkte op een melkveebedrijf en wisselde dit af met reizen door de groene vlaktes van het land. Na terugkomst besloot ze weer naar Denemarken te gaan om te kijken of de liefde voor Claus onveranderd groot was. Het bezoek was voor haar een bevestiging. Met drie Deense woorden ▶

op zak verhuisde ze in 1988 definitief naar Denemarken. „Ik kon alleen 'Jeg elsker dig' zeggen”, lacht Janny. Drie woorden die niets anders betekenen dan: Ik houd van jou.

Ideale schoonzoon

Het eerste wat ze dan ook deed, was een taal cursus volgen. Na eerst een periode in een fabriek te hebben gewerkt om het Deens beter te leren beheersen, ging ze voor de Deense landbouwvoorlichting werken. Dit heeft ze tot 1997 gedaan. Claus had jaren daarvoor al het varkensbedrijf van zijn ouders overgenomen. Het voormalige subfokbedrijf had hij omgebouwd tot een zeugenbedrijf. Door enkele tegenslagen in de beginjaren besloot Claus dat hij zich wilde specialiseren in zeugen. Door het verhuizen van het kantoor van de landbouwvoorlichting werd de reisafstand een groot probleem. Janny besloot om fulltime op het bedrijf te gaan werken. De beslissing om het melkveebedrijf van haar ouders niet over te nemen, had ze met de verhuizing in 1988 naar Denemarken al genomen.

„Ik heb jaren de intentie gehad om het bedrijf van mijn ouders over te nemen. Alleen toen ik voor Claus koos, had hij net het bedrijf van zijn ouders overgenomen. De situatie op dat moment besliste voor ons.” Spijt heeft ze er niet van. Wel merkte ze aan haar ouders dat ze dit in het begin jammer vonden. „Maar na hun eerste bezoek aan Denemarken zagen ze dat Claus een ideale schoonzoon was en dat we een heel mooi bedrijf hadden.” Het melkveebedrijf in Niekerk werd verkocht en

Janny integreerde probleemloos in Denemarken. De Deense mentaliteit lijkt veel op de Nederlandse, zegt ze. Bovendien had ze snel al veel vrienden, omdat ze ideaal mee kon liften op de contacten van Claus.

Ontwikkeling staat stil

Het varkensbedrijf van Janny en Claus Pedersen is in de loop der jaren uitgebreid. In 2007 is op de thuislocatie het aantal zeugen opgeschaald tot 500. Omdat ze hiermee aan hun plafond zitten, kochten ze al in 2003 op bijna 4 kilometer afstand een bestaand boerenbedrijf met grond. Hier hebben ze twee stallen gebouwd. Eerst een voor de gespeende biggen en een paar jaar later een vleesvarkensstal. Achteraf was de grond een te dure investering, omdat de grondprijs op dat moment piekte. Niet veel later kelderde de grondprijs van 35.000 euro tot de huidige prijzen van 20.000 euro per hectare in hun regio. Het echtpaar kon deze klap zelf opvangen. Verschillende van hun collega's niet. Met het inzakken van de grondprijs viel voor veel Deense varkenshouderijbedrijven de zekerheid weg. Janny zegt dat de binnenlandse varkenshouderij nog steeds dagelijks de gevolgen merkt.

„Je kunt niet uitbreiden, banken lenen niks.” De Deense varkenshouderij was jarenlang verplicht tot een grondgebonden productie. Varkenshouders mochten maximaal 1,4 diereenheden per hectare houden. Een deel van deze grond moest in eigendom zijn. Sinds vorig jaar is dit afgeschaft. In de praktijk maakt het geen verschil. „Banken

rekenen nog steeds met dezelfde normen. Grond als onderpand voor een nieuwe lening is noodzakelijk.” Als er al geld beschikbaar is, moeten varkenshouders nieuwe leningen afsluiten met woekerrentes. Rentes waar je niet tegen kunt boeren. De gevolgen zijn dat er geen bedrijven worden overgenomen en er geen nieuwe aanwas komt van boeren. Janny ziet de gemiddelde leeftijd onder haar collega's snel toenemen. Volgens haar staat de hele ontwikkeling in de sector stil.

Weinig waardering

Een praktisch voorbeeld van een slachtoffer van de Deense crisis is de bedrijfsleider van Janny en Claus. Hij probeert al jaren zijn eigen varkensbedrijf te kopen. Alleen de banken kunnen en willen hem geen krediet verstrekken. Ondertussen betaalt hij fors belasting over zijn eigen gespaarde vermogen. De vermogensbelasting loopt in Denemarken op tot 62 procent, verklaart Janny. „Denemarken is één van de landen met de hoogste belastingdruk ter wereld.” Het is een van de vele regels die het ondernemen in Denemarken niet gemakkelijk maakt. De voormalig Nederlandse zegt dat de binnenlandse politiek met milieu en dierenwelzijn voorop wil lopen.

„De regering denkt dat ze altijd strenger moet zijn dan elders in Europa.” Hoewel de Deense landbouw van oudsher net als in Nederland voor een belangrijk deel bijdraagt aan het bruto nationaal product, voelen agrarische ondernemers zich niet gewaardeerd. Janny vreest dat het alleen maar

Copyright foto

Copyright foto

erger wordt. „De mensen die in Kopenhagen beslissen over de varkenshouderij hebben veelal nog nooit een dier gezien en baseren hun mening op wat ze horen en lezen.”

Slechte naam

De Deense varkenshouderij is net weer geconfronteerd met negatieve publiciteit. De landelijke media heeft opgepikt dat de varkenshouderij 25.000 dode biggen per dag telt. Janny baalt van de eenzijdige berichtgeving. „Er wordt dan niet gezegd dat van die 25.000 biggen er 11.000 doodgeboren zijn. Nee, er wordt alleen gesteld dat we als intensieve varkenshouderij allemaal moeten omschakelen naar biologisch-dynamisch boeren. Alleen de mensen beseffen niet, als we dat doen er dagelijks minimaal 40.000 dode biggen te betreuren zijn.” Ze merkt dat varkens steeds meer worden benaderd als een huisdier. Zelf probeert ze de vooroordelen over de varkenshouderij zoveel mogelijk weg te nemen door mensen van buitenaf de stallen in te nemen. Ook weigert ze om te werken met Oost-Europese arbeidskrachten. „We houden van een goed sociaal contact met ons personeel. Ze eten bij ons in huis en we willen dan ook niet alleen over varkens praten.” Volgens eigen zeggen is het altijd nog gelukt om Deens personeel te vinden. Het echtpaar verkeert wel in de luxe positie dat hun thuislocatie zich naast een agrarische school bevindt. Ze zijn een soort van praktijkbedrijf voor de school. Jonge aanwas is dan ook altijd vlakbij. Veel van de Deense varkenshouders zijn gedwongen om voor Oost-Europeanen te kiezen, omdat Denen niet graag tussen de varkens willen werken. Volgens Janny het gevolg van de slechte naam die de varkenshouderij heeft gekregen door de landelijke pers.

Boete buiten verhouding

De varkenshoudster is bang voor de situatie die in Denemarken ontstaat. Ze vindt het zorgelijk dat zoveel Deense biggen worden geëxporteerd en steeds meer Deense slachterijen met lege slachthaken worden geconfronteerd en moeten sluiten. Bang is ze ook voor de controlelast die boeren het land uitjaagt. Zo heeft de familie Pedersen afgelopen voorjaar alleen al vier verschillende controles gehad. Een kleinigheidje kostte Janny en Claus al 3 procent van hun hectaretoeslag. Voor hen kwam dat neer op ruim 1.600 euro. „We hebben een mestbassin op 90 meter van een klein meertje liggen. In de

wet staat voorgeschreven dat dit minimaal 100 meter moet zijn. Hoewel het meertje hoger ligt en er daardoor nooit mest in het water kan stromen, was het voor de overheid reden om ons te beboeten.” De straf is volgens Janny nog vrij mild. „Bij de kleinste overtreding worden agrarische ondernemers meteen hard op hun hectaretoeslag gekort. De boetes zijn helemaal buiten verhouding.” Protest indienen heeft volgens haar geen zin. Ze zegt dat de controledruk een hele grote frustratie is voor boeren, waar veel over wordt gesproken. Boeren die de barricades op gaan, moeten we niet verwachten. „Denen zijn te aardig om actie te voeren. Ze willen het liefst met praten en vergaderen alles oplossen.”

Geen uitbreidingsplannen

Ondertussen is de volgende regel al weer ingevoerd. Op de dag van het interview is bekend geworden dat vanaf 2015 in alle nieuwbouwstallen de zeugen in de dekafdeling los moeten lopen. De huidige stallen moeten vanaf 2035 aan de regels voldoen. Janny en Claus zullen dat als actief varkenshouders niet meer meemaken. Of één van hun drie kinderen het als varkenshouder gaat meemaken, is nog de vraag. Hun oudste zoon van 21 jaar heeft interesse in de varkens, maar twijfelt nog. De andere twee kinderen hebben aangegeven geen interesse te hebben. Dat de kinderen niet staan te springen om het bedrijf over te nemen, komt volgens Janny door henzelf.

„Een aantal jaar geleden zijn we verschrikkelijk druk geweest met de verbouwing. De kinderen hebben in die tijd een beeld gekregen dat je als varkenshouder zeven hele dagen per week werkt.” Ze zijn nu in rustiger vaarwater beland. De huidige verdiensten zijn redelijk. Het komende jaar willen ze een overdekte graanopslag en een wasplaats bouwen. Nieuwe concrete uitbreidingsplannen zijn er niet. „Mochten wij ergens een locatie met vleesvarkens kunnen kopen dan denken wij er serieus over na. Uitbreiding met zeugen is geen optie.” Ze willen niet teveel afhankelijk worden van personeel. Na hun carrière als varkenshouder, ziet Janny zich niet meer terug naar Nederland gaan. „Ik denk dat ik nu meer zou moeten wennen aan Nederland, dan ik ooit aan Denemarken heb moeten doen.” ■

 Reageren?
r.vanboekel@pigbusiness.nl